

«Levende lokaler» - ny kunnskap og nye kunnskapshull –

Seniorforsker Guri Mette Vestby

By- og regionforskningsinstituttet NIBR/OsloMet

Arbeidsseminar på TØI 1.april 2019

D
O
G
A

LEVENDE LOKALER!

*Fra sentrumdød til
sentrumsglød*

NIBR-rapport 2018:6

Guri Matre Vestby

Fra sentrumsdød til sentrumsglød

Følgforskning av pilotprosjektet
"Levende lokaler"

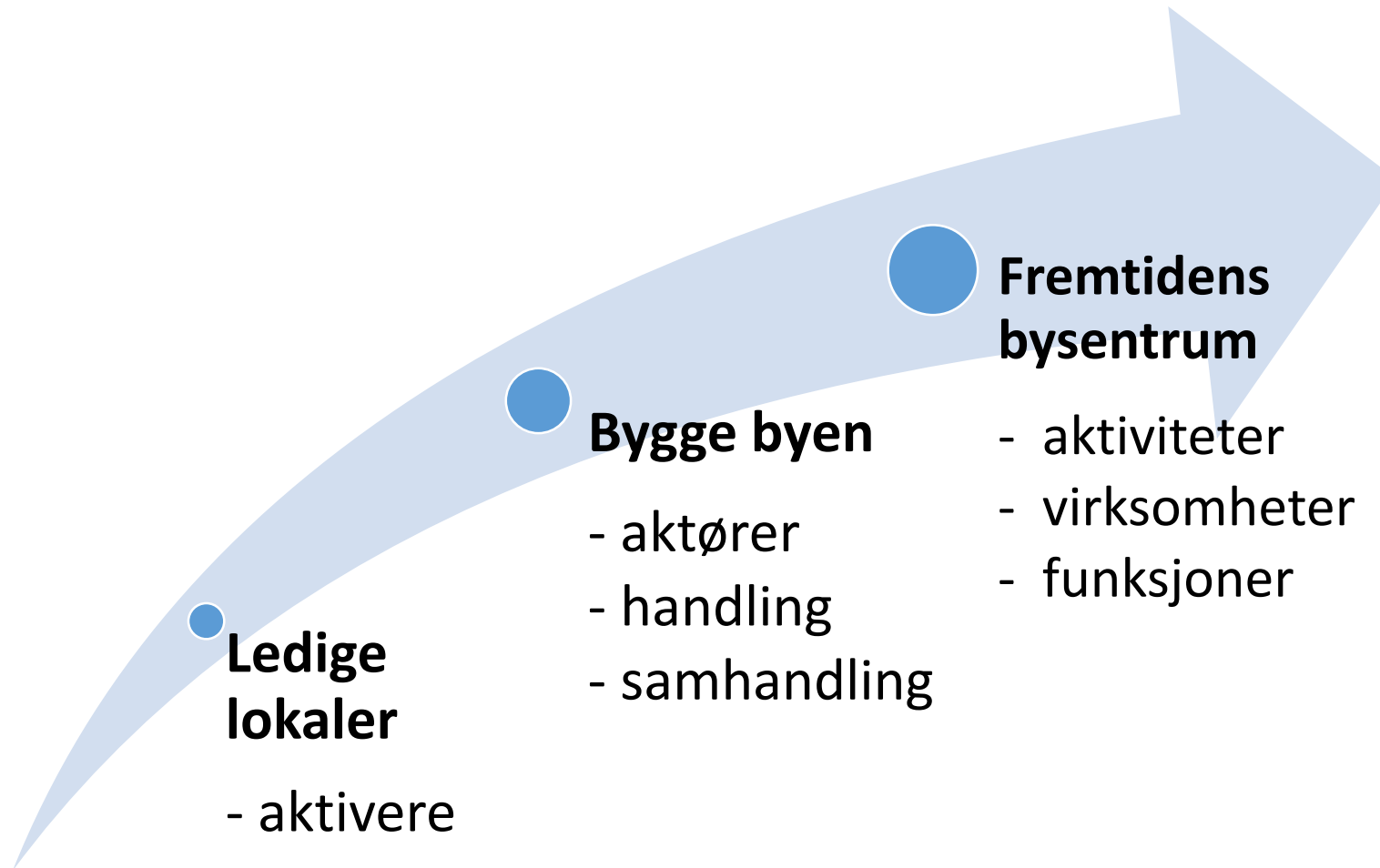
NIBR

By- og miljøforskning i praksis

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

www.nibr.no

Mye mer! Nytenkning om:

A photograph of a city square. In the foreground, there are concrete planters with steps leading up to a paved area. Several wooden benches are scattered throughout the square. In the background, there are trees with green and yellowing leaves, and a row of buildings. One building is light brown with white window frames and has signs for 'interoptik' and 'Café PÅRTI'. Another building to the left has a sign for 'Baker Hornum'. A fountain with water spraying upwards is visible in the middle ground. Two people are walking on the left side of the square.

Pulserende sentrum, inkluderende by, sosiale møteplasser

Innovasjon, kreative næringer, kraftsentrum i regionen

Det grønne skiftet, bilfritt bysentrum, blågrønne strukturer

Visjoner og målsettinger anno 2019

Mange sentrum tappes for liv

Midt i alle byvisjoner og bærekraftsmål

Behov for:

- * FORNYELSE
- * KREATIVITET

Hvorfor?

ebay™

Forskrift om rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre

Dato	FOR-2008-06-27-742
Departement	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Publisert	I 2008 hefte 7 (Merknader)
Ikrafttredelse	01.07.2008

Regjeringen.no

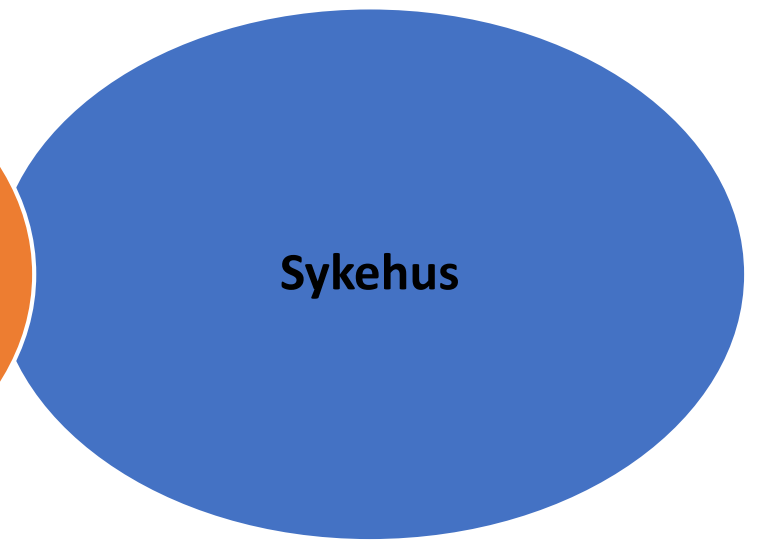
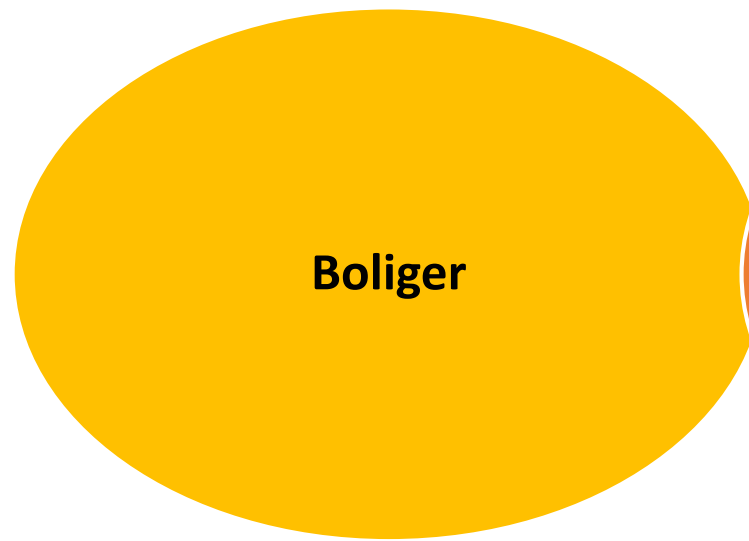
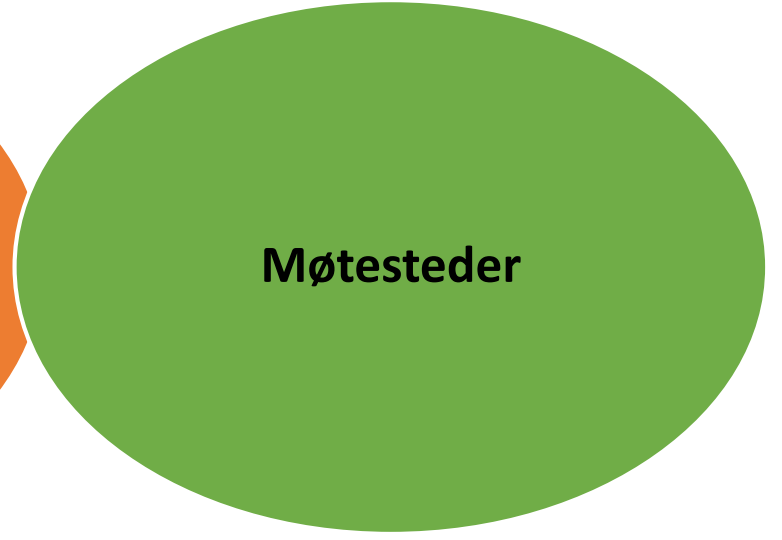
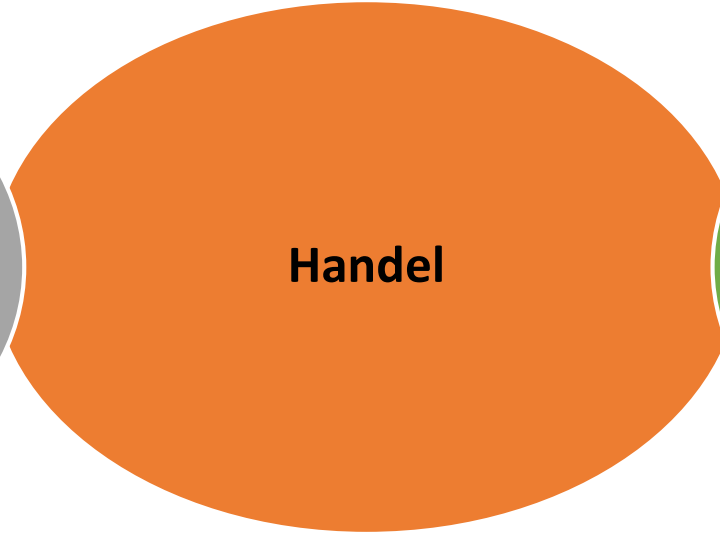
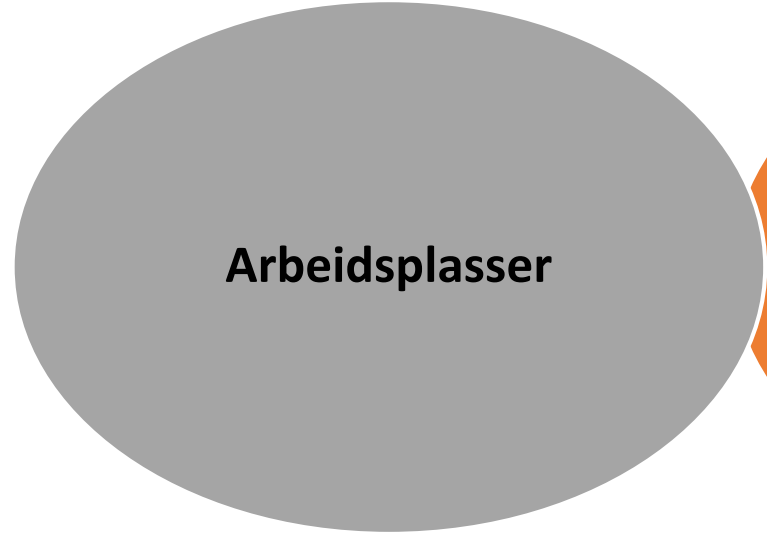
Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging

Fastsatt ved kgl. res. av 26.09 2014, jf. plan- og bygningsloven av 27. juni 2008, § 6-2.

PLANLEGGING.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

Vedtatt ved kongelig resolusjon 12. juni 2015

Tromsø * Lærdal * Arendal

DOGA Design og arkitektur Norge (Næringsdept.)

Pilotprosjekt for å skape ny aktivitet i tomme lokaler og mer liv i halvdøde sentrumsområder

3 ulike utgangspunkt – 3 ulike innganger, framgangsmåter, resultat

Tromsø

Hvordan midlertidighet har blitt brukt for å skape et sentrum av og for innbyggerne

Arendal

Hvordan samskaping har blitt brukt som metode for innovasjon og inkludering

Lærdal

Hvordan kunst og design har blitt brukt som steds- og næringsutvikling

«Levende lokaler» 2016 – 2018

* Tromsø * Lærdal * Arendal *

Alle tomme lokaler er fylt med midlertidige, permanente eller skiftende aktiviteter

Nye arbeidsmåter og nye samarbeidsmåter

Positive bivirkninger for byutvikling generelt

3 Kunnskapshull

*** bruk – bærekraft – samarbeid ***

- Kunnskap om mulighetsrommet og verdien i et mer **flerfunksjonelt bysentrum**; bylivsmiks
- Kunnskap om **økonomiske bærekraft-dimensjoner** ved nye aktiviteter og funksjoner
- Kunnskap om variasjonen i **samarbeidsformer** mellom offentlig og private aktører

Følgeforskning 2016 -2018

1. Bruken

Kunnskap om mulighetsrommet og verdien i et mer flerfunksjonelt bysentrum; bylivsmiks

Type tomme lokaler

TIL
LEIE

TLF: 3
9

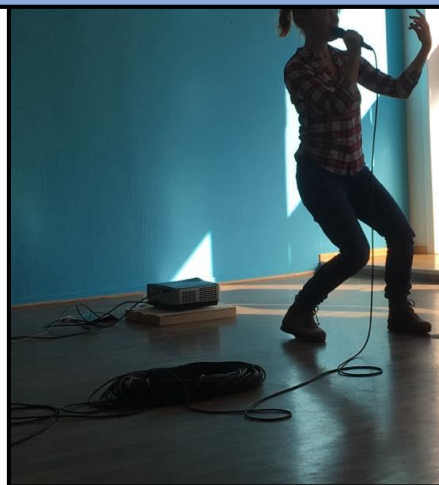
- Butikk
- Bank
- Bakeri
- Kontor
- Leilighet
- Produksjonslokale

20

Fra butikkmix til bylivsmix = flerfunksjonelt bysentrum

Ikke bare handel og service

Det flerfunksjonelle bysentrum

Drivhuset/laboratoriet:

- Gründere og start-ups-aktører tester sine produkter og konsepter
- Kunstprosjekter eksperimenter med deltakere og produksjoner
- Innvandrere prøver sin matkultur som konsept for caféetablering
- Miljøvennlig «unwrapped» vegan- café
- Midlertidig visning av produkter til ny netthandel
- Fordyrking av nyttevekster for byhage
- Arrangementer/workshops for å få frem idéer og kreativ inspirasjon til nye konsepter for byliv

Det flerfunksjonelle bysentrum

Arbeidsplassen:

- Faste og midlertidige «co-working-space»
- Arbeidsfellesskap rundt klima/miljø og kunst/kultur
- Arbeidsfellesskap som bidrar til byliv med publikumsrettede arrangementer, cafédrift eller idéverksteder
- Drop-in-plasser etter time-sharing-prinsipp eller kortvarig leie
- Sosiale entreprenørskap med arbeids- og språktrening ved å drifte gjenbruksbutikk eller café

Det flerfunksjonelle bysentrum

Samfunnshuset:

- Minivarianter av kulturhus, grendehus og forsamlingshus
- Kunst/kultur: konserter, forestillinger, utstillinger, workshops
- Debattarena og møterom i nedlagt butikk
- Alternativ møteplass for ungdom som de selv formet
- Festivalkontorer, møteplasser, pop-up-barer ved byarrangementer- og fester
- Kurs, foredrag, seminarer, opplæring, lørdagsuniversitet
- BY-lab med informasjonsmøter og debatter om byutvikling

Det flerfunksjonelle bysentrum

Verkstedet:

- **Designverksted:** profesjonelle kunstnere og designere sammen med lokale håndverkere og amatører lager moderne produkter basert på stedets identitet, historie og symbolikk
- **Redesignverksted:** flyktninger sammen med kunstnere og frivillige syr nye produkter av gamle tekstiler
- **Folkeverksted:** reparasjon av små elektroniske og tekniske ting som ellers ville blitt kastet, der kyndige frivillige bistår og låner ut verktøy
- **Sykkelverksted:** veiledning og utlån av utstyr. Foredrag. Sosial møteplass. Mini-leksjoner om sykler og sykling.
- **Idéverksteder:** by-workshops, gründercaféer o.l.

Nye arbeidsmåter

Kombinasjonen av:

- Organisk byutvikling, åpen start, gror frem

* teste, eksperimentere, prøve og feile

* (re)programmere byens sentrum

- Idégrunnlag: flerfunksjonelt bysentrum

Mer mangfoldig og vekslende byliv

- Nye midlertidige, temporære og permanente virksomheter
- Flere aktiviteter i samme lokale på samme tid
- Aktiviteter i et lokale skifter ofte eller av og til

Spennvidden øker

- Flere og nye leietakere/drivere/arrangører
- Flere til sentrum som arbeidstakere, kunder, deltakere, besøkende

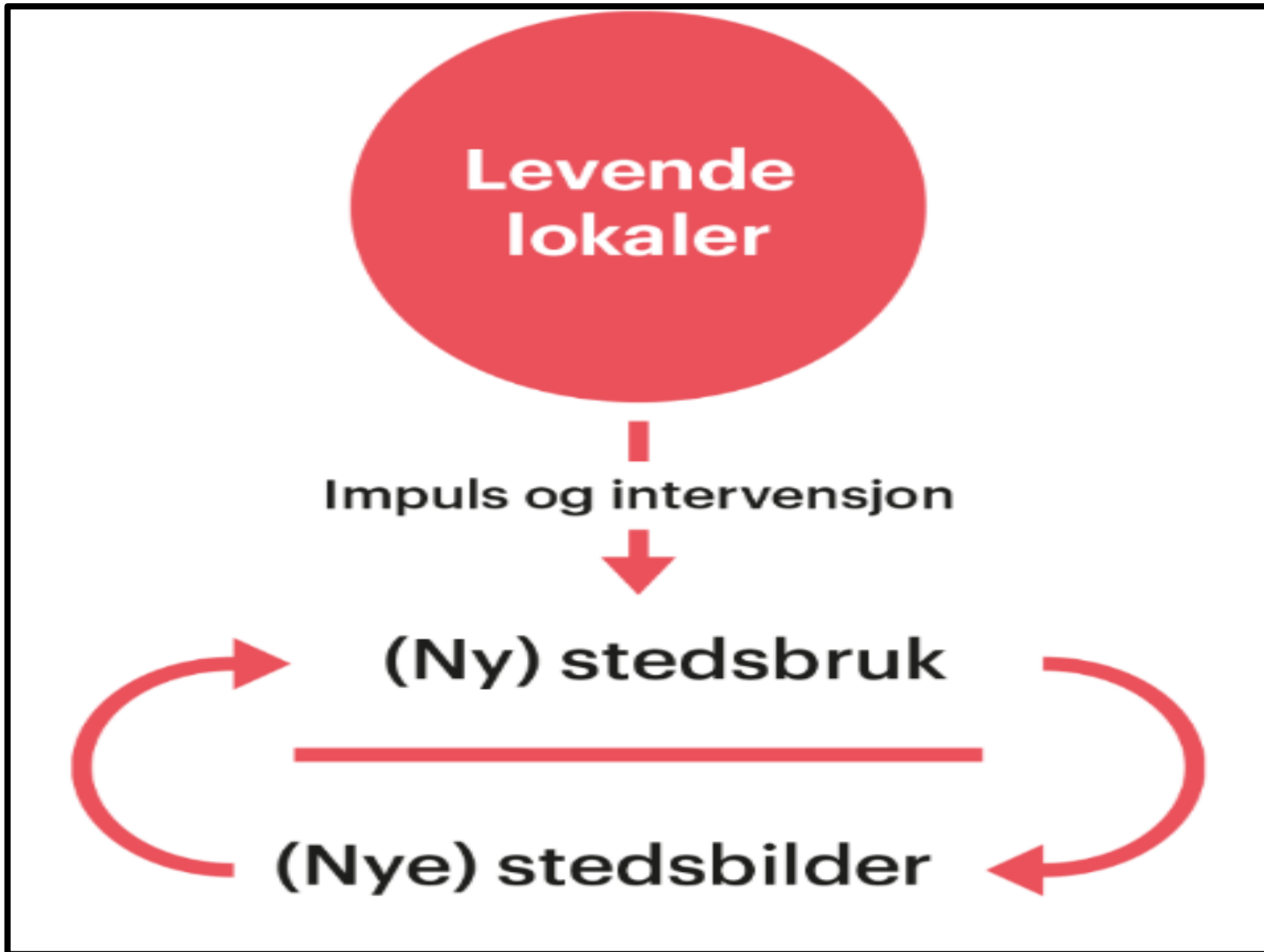

**Levende
lokaler**

Impuls og intervensjon

(Ny) stedsbruk

(Nye) stedsbilder

2. Bærekraften

Kunnskap om økonomiske bærekraftdimensjoner ved nye aktiviteter og funksjoner

Miljømessig bærekraft
Sosial bærekraft
Økonomisk bærekraft ?

Utvikle økonomiske modeller (1)

- Flere leietakere i løpet av en måned
- Flere leietakere i fellesskap spleiser
- Co-working-hus med differensierte leiepriser der noen store aktører bærer en større andel
- Co-working-hus med «fremleie» av drop-in-plasser, abonnementsplasser + til arrangementer
- Når kommunen er gårdeier: flytte visse aktiviteter

Utvikle økonomiske modeller (2)

- **Gårdeiere** stiller lokaler gratis til disposisjon, i visse tilfelle mot oppussing/istandsetting
- **Næringsfond** gir etableringstilskudd
- **Kommunen** gir tilskudd til f.eks. barne- og ungdomsaktiviteter eller kulturtiltak
- **Kulturrådet** nasjonalt gir tilskudd til produksjons- og visningslokaler

3. Samarbeidet

Kunnskap om variasjonen i samarbeidsformer mellom offentlig og private aktører

Nye samarbeidsrelasjoner

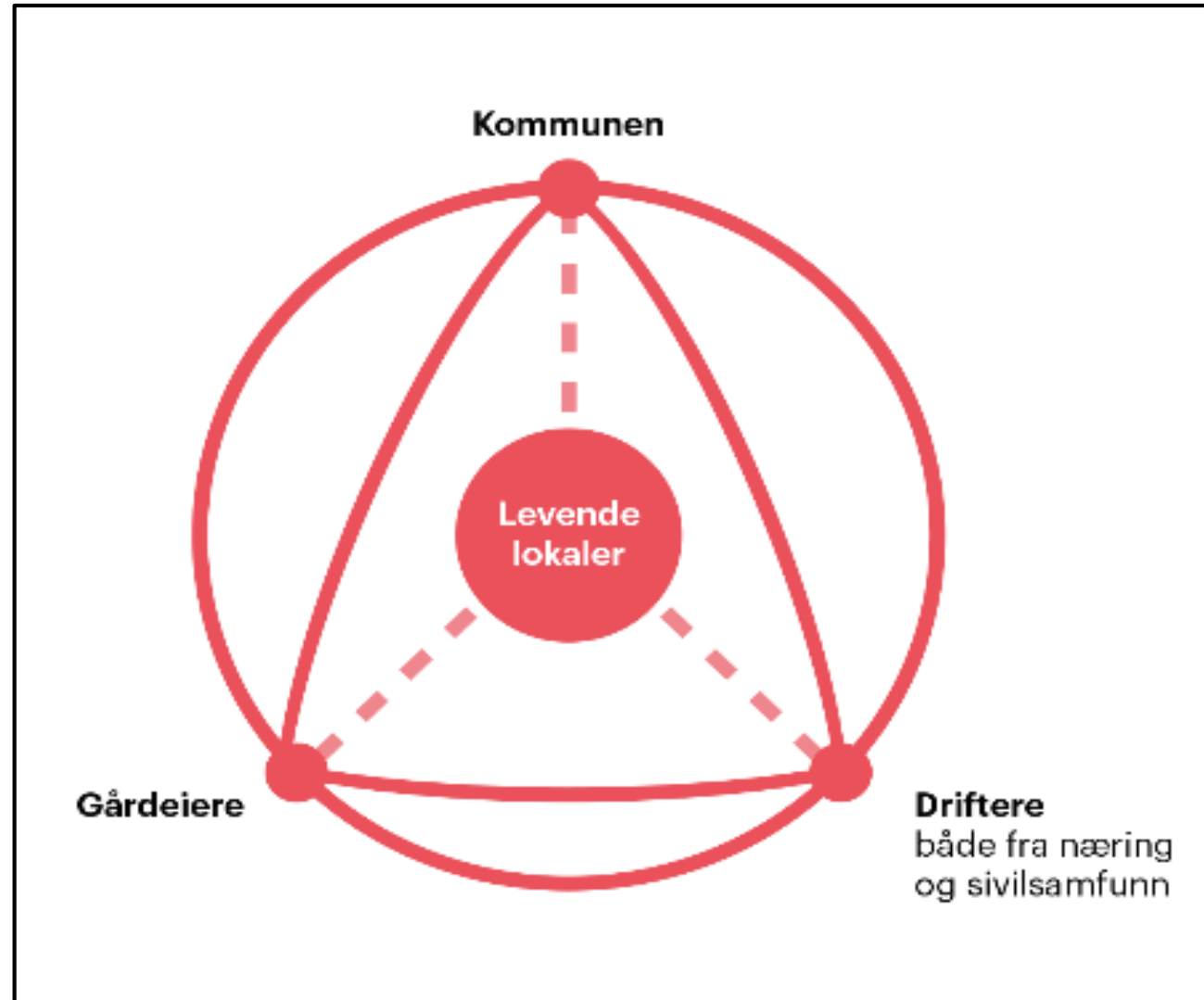
Nye samarbeidsrelasjoner

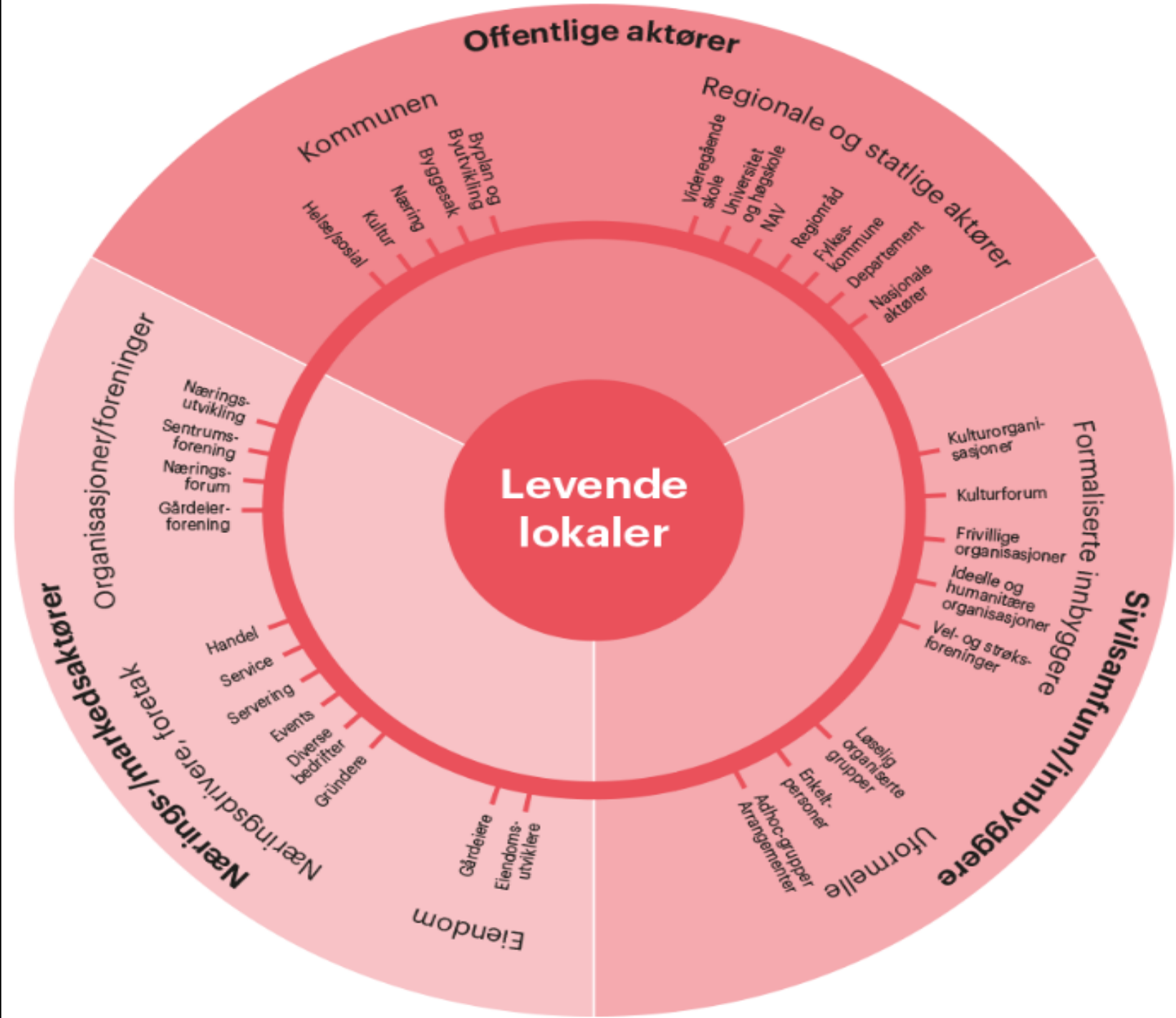
-
- Nye aktører i utradisjonelle samarbeidsprosesser
 - Mer innbyggerinvolvering og samskaping
 - Flere kommunale sektorer spiller sammen

Drivkrefter: hvem er med ?!

- Når **kommunen** stiller opp
- Når viktige **gårdeiere** i byen går foran
- Når sentrale aktører i **næringsliv** og **kulturliv** er med

LL et relasjonelt byutviklingsprosjekt

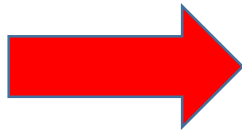
Nye samarbeidsmåter/samskaping

- nødvendighet
- nøkkel til suksess
- men også mulig barriere

Barrierer

- Ulike kulturer i offentlig og privat sektor
- Skepsis til «det nye»
- Fragmenterte interesser
- Fragmenterte innsatser

Når det trengs at man drar i samme retning !

**«Ulikhet er kreativitetens såkorn,
homogenitet er oppskriften på stagnasjon»**

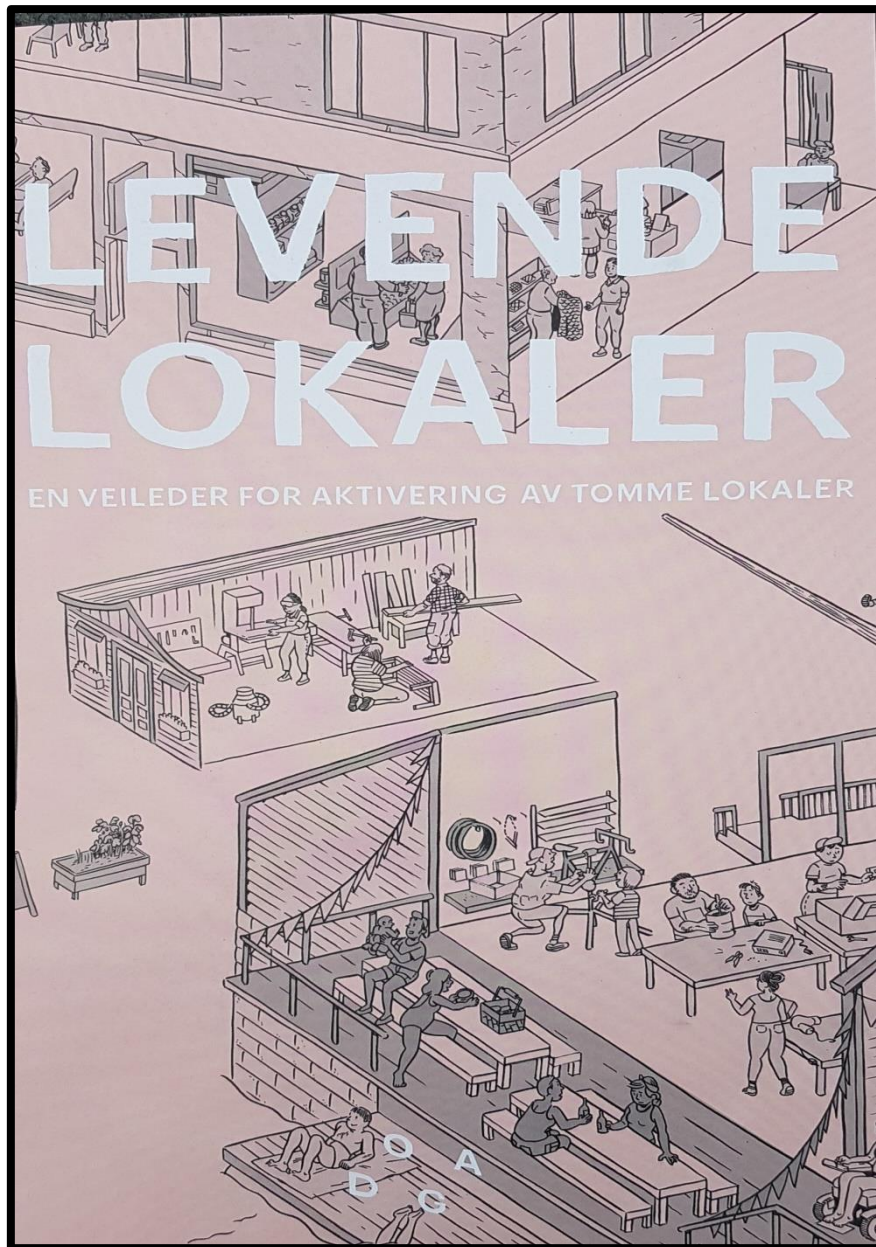
Sosiologen Zigmunt Bauman

....verdien av fruktbare friksjoner.....

3 Kunnskapshull

*** bruk – bærekraft – samarbeid ***

- Kunnskap om mulighetsrommet og verdien i et mer flerfunksjonelt bysentrum; bylivsmiks
- Kunnskap om økonomiske bærekraft-dimensjoner ved nye aktiviteter og funksjoner
- Kunnskap om variasjonen i samarbeidsformer mellom offentlig og private aktører

Veileder + utstilling

basert på NIBR sin
følgeforskning i de tre
pilotkommunene

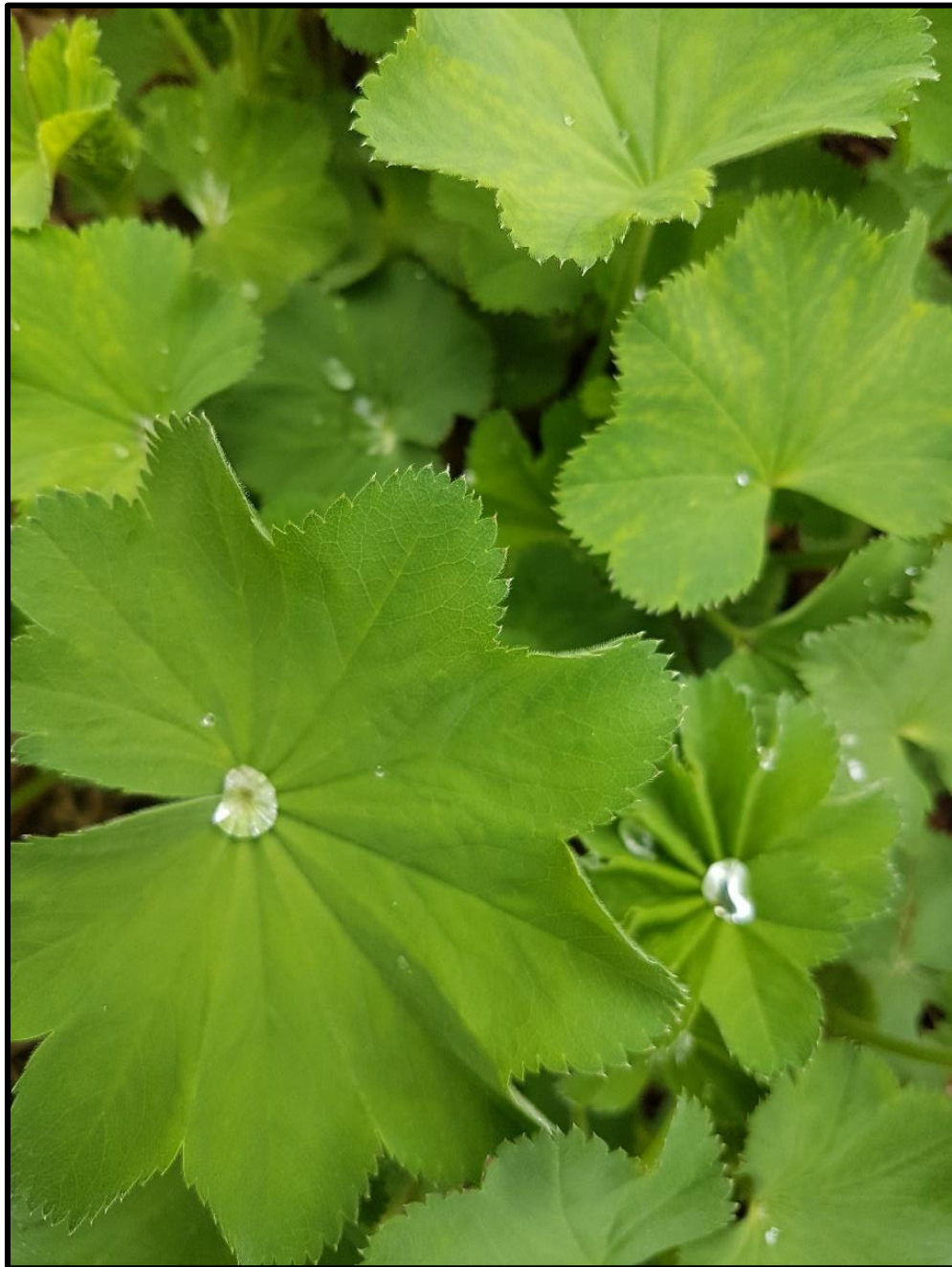
Kontakt DOGA

Siri Holmboe Høibo

Utstillingen «Levende lokaler»

Skien 15.august 2018

Takk

for oppmerksomheten!

Kontaktinformasjon

Mobil: 41 10 50 01

Mail: gurmet@oslomet.no